

Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Medyada Görünürlüğü

Sema Akboğa
Engin Arık

Öz: Bu çalışmada, Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarının medyada ne kadar görünür olduğu ve hangi medya kuruluşlarında ne kadar haber yapıldığı incelenmiştir. Araştırmada 1 Aralık 2016-1 Haziran 2017 tarihleri arasındaki ulusal gazeteler, çevrimiçi medya kuruluşları ve yabancı medyanın Türkçe yayınları olmak üzere toplam 19 medya kuruluşunun haber portallarından çevrimiçi veri toplanarak dernek/vakıf haberleri taranmış ve bulgular derlem dilbilimi yöntemleri ile analiz edilmiştir. Bu dönemde 410.937 haberden sadece 4.895’i belli bir dernek/vakıf ile ilgilidir. En çok dernek/vakıf haberi yapan ilk üç medya kuruluşu sırasıyla Milli Gazete, Birgün ve Yeni Şafak’tır. Bu haber portallarında toplam 1.221 farklı dernek/vakıfa ilgili en az 1 adet haber yapılmıştır. Toplam dernek/vakıf sayısının ancak %1’i hakkında haber bulunduğu için Türkiye’de vakıf/derneklerin medyadaki görünürlüğü düşüktür. Yüksek tirajlı Hürriyet, Sabah ve Habertürk gibi gazetelerin de tüm haberleri içinde vakıf/dernek haberlerinin oranı düşüktür. En çok haber yapılan 10 dernek/vakıf sırasıyla İHH, FETÖ/KHK ile kapatılan dernekler, Anadolu Gençlik Derneği, Ensar Vakfı, Türkiye Maarif Vakfı, Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği, Türkiye Diyanet Vakfı, İnsan Hakları Derneği, TÜGVA ve Furkan Vakfı’dır. Bir gazetenin ideolojik duruşunun bu vakıf/derneklerin hangisi ile ilgili haber yaptığı üstünde bir etkisi olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları (STK), Dernekler, Vakıflar, Medya, Türkiye, Derlem Dilbilimi.

Abstract: This research explores media publicity of civil society organizations focusing on news published by the Turkish media. The data were obtained from 19 news portals, including dailies and Turkish news released by international media outlets between December 1, 2016 and June 1, 2017. News about associations/foundations was selected and analyzed by corpus linguistic methods. There were 4,883 news about associations/foundations out of 410,937 news. The news portals which published most of this news were Milli Gazete, Birgün, and Yeni Şafak. There was at least one news for a total of 1,221 associations/foundations; therefore, only 1% was represented in the newspapers, indicating limited media publicity. Another finding was the low proportion of these in newspapers with high circulation, such as Hürriyet, Sabah, and Habertürk. The top 10 were the İHH Humanitarian Relief Foundation, associations/foundations closed after the coup attempt on July 15, 2016, the Anadolu Youth Association, the Ensar Foundation, the Turkish Maarif Foundation, the Aladağ Student Support Association, the Türkiye Diyanet Foundation, the Human Rights Association, the Turkish Youth Foundation, and the Furkan Foundation. Therefore, the media’s political stance affects which associations/foundations are visible in the news.

Keywords: Non-Governmental Organizations (NGOs), Associations, Foundations, Media, Turkey, Corpus Linguistics.

@ Yrd. Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi. semaakboga@gmail.com
Doç. Dr., Purdue Üniversitesi. enginarik@enginarik.com

© İlmi Etüdler Derneği
DOI: 10.12658/M0224
İnsan & Toplum, 8(1), 2018, 37-65.
insanvetoplum.org

Başvuru: 07.08.2017
Revizyon: 03.11.2017
Kabul: 13.11.2017
Online Basım: 10.01.2018

Giriş

Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ve ürettikleri söylem bir ülkede demokratik bir yönetimin sürdürülmesi için önemlidir. Sivil toplum kuruluşlarının (STK'ların) medyadaki görünürlükleri kaynak yaratmak, kamuoyu oluşturmak, devlet politikalarını biçimlendirmek gibi amaçlarını gerçekleştirmek için son derece önemlidir. Ancak bu konudaki çalışmalar ulusal ve uluslararası boyutta çok azdır. Bu araştırma bu konuya katkıda bulunmak amacıyla Türkiye'deki STK'ların medya kuruluşlarının haber portallarında ne kadar yer aldığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Televizyon gibi görsel medya, twitter, facebook gibi sosyal medya haberleri araştırmanın kapsamı dışındadır. Bu amaçla, Türkiye'deki 19 adet medya kuruluşunun haber portallarında çevrimiçi olarak 1 Aralık 2016-1 Haziran 2017 arasında STK'larla ilgili ne kadar haber yaptığı incelenmiştir. Bu medya kuruluşları (1) tirajı en yüksek gazetelerden *Hürriyet*, *Sabah*, *Sözcü*, *Habertürk*, (2) politik duruşları farklı olan *Birgün*, *Cumhuriyet*, *Evrensel*, *soL*, *Milli Gazete*, *Yeni Asya*, *Yeni Mesaj*, *Yeni Şafak*, (3) net bir şekilde muhafazakâr olup olmadığı belli olmayan *Takvim* ve *Vatan*, (4) sadece elektronik yayın yapan muhalif *Diken* ve *t24* (5) yabancı menşeli olup Türkçe yayın yapan *Sputnik* ve *Al Jazeera* olarak belirlenmiştir. Bunların haber portallarının RSS (*İng. Rich Site Summary*) yayınlarına ulaşılarak adı geçen çevrimiçi haberlerin başlıkları ve giriş kısımları özet halinde alınmıştır. Verilerde dernek/vakıflarla ilgili haberler seçilip analiz edilmiştir. Aşağıda da belirtildiği gibi, dünyada ve Türkiye'de bu konuda yapılmış çok az sayıda araştırma vardır. Türkiye'de bu konuda yapılmış çok az sayıdaki araştırma da belli konularda çalışan az sayıdaki STK'nın medya görünürlüğünü çok az sayıdaki gazeteyi örneklemine alarak incelemiştir. Bu nedenle, bu araştırma ve bulguların Türkiye'de STK'ların demokrasiye katkıları açısından tartışılması literatüre önemli bir katkıda bulunacaktır.

Literatür Taraması

Sivil Toplum ve STK Nedir?

Sivil toplumun tek bir tanımı olmamakla birlikte, kavram vatandaşlık, devletin gücünün sınırlanması ve pazar ekonomisinin kurulması ve düzenlenmesi konularıyla ilişkilendirilir (Anheier, 2004). STK'lar ise sivil toplumun bir parçasıdır. Sztompka'ya (1998) göre, sivil toplum üç şekilde kavramsallaştırılabilir: Sivil toplum (1) üretim odaklı ya da aileyle ilişkili olmayan, formel/enformel tüm sosyal kurum ve kuruluşlardır; (2) ekonomik ilişkilerin ve faaliyetlerin bütünüdür; (3) üyeleri tarafından paylaşılan ve onların davranışlarını ve düşüncelerini sınırlayan ya da kolaylaştıran değerler, anlayışlar ve kodlardır. Perez-Diaz (1998) da üç sivil toplum kavramından

bahseder: Sivil toplum (1) hukukun üstünlüğü, hesap verilebilirlik, çoğulculuk ve kamusal alan gibi sosyo-politik kurumlardır; (2) STK’ların, ekonomik pazarın ve kamusal alanın toplamıdır; (3) sadece STK’ların alanıdır. Keane (1998) sivil toplumu, şiddet kullanmayan, sürekli birbirleriyle ve devletle gerginlik içinde olan, bunların faaliyetlerini belirleyen, kuran ve kolaylaştıran ve yasal olarak korunan hükümet-dışı kuruluşların toplamı olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla, sivil toplum, devletin alanının dışında olan kamusal alanı, bazen ekonomik ilişkileri kapsarken bazen bu ilişkileri dışarıda bırakan, kişilerin davranışlarını şekillendiren değerleri ve kodları içine alabilen ve STK’ları kapsayan geniş bir kavramdır. STK’lar ise sivil toplum denince akla ilk gelen ancak aslında genel sivil toplumun bir ögesi, devletten ve ekonomik sistemden bağımsız kuruluşlardır. Bu araştırmada da sivil toplumun parçası olan STK’ların çevrimiçi haber portallarında görünürlüğü incelenmiştir.

STK’lar ve Demokrasi

Sivil toplum, demokratik bir toplumun kurulması ve sürdürülmesi için önemli olup Türkiye’de 1990’lardan itibaren demokratikleşme için önemli hale gelmiştir. Dünyada da bu dönemde demokrasi sadece formel demokratik kurumlar olarak düşünülmemekten çıkmış ve devlet, toplum ve birey arasındaki ilişkinin düzenlenmesi olarak düşünülmüştür (Keyman, 2004). Demokrasiden bahsedilirken siyasi partilerden ziyade insan hakları ve özgürlükleri, dolayısıyla STK’lar daha çok ele alınmıştır.

Tocqueville, 1830’larda Amerika’ya yaptığı gezilerde sivil birliklerin bireylere bir ses verip devletin otoritesi üstünde kontrol ve denge sağlayarak Amerikan demokrasisinin gelişimine katkısından bahsetmiştir. Putnam (1995, 2000), STK’ların demokrasi üstünde iç ve dış etkileri olduğunu öne sürmüştür. *Dışsal olarak*, STK’lar bireylere seslerini duyurmak ve amaçlarını gerçekleştirmek için enerjilerini birleştirme ve yönlendirme şansı sağlayıp onları devletin baskıcı gücünden korurlar (Putnam, 2000). STK’lar vatandaşlara siyasi partiler dışında taleplerini ifade etme şansı verirler (Diamond, 1994) ve çoğunluğun tiranlığını engellerler (Tamir, 1998). *İçsel olarak*, STK’lar üyelerine, kamusal yaşamda rol almalarını sağlayacak iş birliği yapma, kamu yararını düşünme gibi belirli becerileri kazandırarak enformel bir demokrasi eğitimi verirler (Putnam, 1995, 2000). STK’lara katılım bireylerin özerklik duygusunu geliştirdiği gibi kurumsal bir yapı içinde taleplerini gerçekleştirme becerilerini artırır (Roniger, 1998) ve onlara iş birliği yapmayı, kişisel yarardan ziyade kamu yararına öncelik vermeyi ve ılımlı kamuoyu oluşturmayı öğretir (Goodhart, 2005).

Medya ve Demokrasi

Graber (2003), medyanın dört demokratik işlevinden bahseder: Medya, 1) farklı görüşlerin tartışılabileceği bir forum işlevi görür; 2) kamuoyunun farklı kesimle-

rinin düşüncelerine yer vererek hükümetin bilgi sahibi olmasını sağlar; 3) vatandaşların gözü-kulağı olup uygulanan politikalar hakkında onların ne düşündüğünü gösterir; 4) yolsuzluk ve gücün kötüye kullanılması gibi durumları takip ederek vatandaşları bilgilendirir. Plattner de (2012) medyanın kişiler arasındaki iletişimi ve dayanışmayı kolaylaştırdığını ve kamu çalışanlarının davranışları konusunda kamuyu bilgilendirerek onların eylemlerini sınırladığını iddia eder. Dolayısıyla, medya, vatandaşları bilgilendirerek ve seferber ederek demokrasinin ihtiyaçlarından biri olan aktif vatandaşlar yaratır (Coronel, 2001).

Türkiye’de STK’lar

Osmanlı İmparatorluğu’nda devletin gücünün kısıtlanması gibi bir kavramın olmaması (Tosun, 2001) devlet-toplum arasında aracı kurumların gelişmemesiyle sonuçlanmıştır (Mardin, 1969). Lonca Teşkilatı, Millet Sistemi ve tarikatlar gibi sivil topluma benzeyen yapılar da devletle olan sıkı bağları dolayısıyla Batılı anlamda sivil toplum yapılarına dönüşmemişlerdir (Çaha, 2000; Mardin, 2002). Ancak, 19. yüzyılda yeni bir entelektüel sınıfın, gazetelerin ve yeni ideolojik hareketlerin ortaya çıkması sivil toplumun gelişmesi için önemli olmuştur (Caha, 2000; Mardin 2002). 1. Meşrutiyet Dönemi’nde kurulan cemiyetler sivil toplumun gelişimi için önemli olurken, II. Abdühamid döneminde bile müzik ve edebiyatla ilgili birçok birlik oluşturulmuştur (Tosun, 2001). II. Meşrutiyet Dönemi sivil birliklerin gelişmesini sağlasa da (Toprak, 1996), İttihat ve Terakki Cemiyeti 1913’ten sonra bunları kısıtlamaya başlamıştır (Tosun, 2001).

Cumhuriyet ile kurulan yeni devlet özellikle de milliyetçilik ve laiklik ilkesiyle çelişen STK’ları kontrol altına almıştır (Tosun, 2001). Birçok STK kapatılmış, bir kısmı da CHP’ye bağlanmıştır (Zurcher, 2004). 1950’de Demokrat Parti ile, yasaklanan birçok STK tekrar açılmıştır. Ancak, dinî STK’lar artmış, sol eğilimliler ise yasaklanmış/kısıtlanmıştır. 1960 asker müdahalesiyle, STK’lara çok daha özgür hareket alanı sağlayan 1961 Anayasası hazırlanmış ve farklı ideolojilere sahip birçok STK kurulmuştur (Tosun, 2001). Ancak 1960-1980 arası siyasi kutuplaşmalarla STK’lar farklı görüşlere saygı duymayan, yasal prensiplere uymayan güçlerce yönetilmiştir (Toprak, 1996).

1980 askerî darbesiyle STK’lar yasaklanmıştır. Ancak, STK’lar sağ ve sol hareket tarafından darbenin sonuçlarına direnmek için bir çıkış yolu olarak görülmüştür. Toprak’a (1996) göre, sivil toplum yapılarını ortadan kaldırmak için yapılan askerî darbe sivil toplumu güçlendirmiştir. Birçok sosyal bilimci de 1980’lerde ve 1990’larda Türkiye’de sivil toplumun geliştiği görüşündedir (Heper, 1994; Göle,

1994). Bu dönemde kadınların, çevrecilerin, başörtülü üniversite öğrencilerinin ve eş cinsellerin kamusal alanda görünürlüğü artmıştır (Göle, 1996). 1990’larda Kürtler, Aleviler ve dindarlar gibi daha önce sistemin dışına itilmiş gruplar STK’lar yoluyla kendilerini ifade etme yoluna gitmişlerdir (Bayramoğlu, 2001; Göle, 1996). 28 Şubat 1997 sürecinde müdahaleyi destekleyen tavırlarıyla Kemalist STK’lar ve sürecin ardından ihlal edilen hakların korunması için kurulan STK’lar bu dönemin dikkat çeken aktörleridir.

Sayıları artsa da STK’ların Türkiye’nin siyasi ve sosyal yaşamında etkinliği düşüktür (TÜSEV, 2013, 2015). Türkiye’de kamu-STK ilişkilerinin kurumsallaşması bakımından bağlayıcı bir yasal çerçeve yoktur (TÜSEV, 2015). Ayrıca, her ne kadar bazı kanunlar ve yönetmelikler kamu kuruluşlarının STK’lar ile iş birliği yapmasını öneriyorsa da STK’ların katılım sürecini düzenleyecek yöntemlere ilişkin maddeler içermemektedir. Bunun yanında, STK’ların devlet kurumlarının politika yapma süreçlerine katılımını denetleyen ya da raporlayan herhangi bir mekanizma yoktur. İlaveten, Türkiye’de AB Bakanlığı ve Spor Bakanlığı dışında kamu-STK ilişkisini düzenleyecek ve geliştirecek birimler bulunmamaktadır (TÜSEV, 2015). Dernekler Dairesi Başkanlığı da STK’ların kamu politikalarına katılımını düzenlemekten çok, derneklerin idari işlerini yapmaktadır (Dernekler Dairesi Başkanlığının Görevleri, 13 Eylül 2017). Tüm bunlar STK’ların politika yapma ve karar alma süreçlerine katılımını olumsuz yönde etkilemektedir (TÜSEV, 2015).

Türkiye’de iki çeşit STK vardır: Vakıflar ve dernekler. Vakıflar bağışlarla gelen herhangi bir varlığa sahip, sağlık, eğitim ve çevre gibi konularda kamu yararı üretmeyi amaçlayan kuruluşlar, dernekler kamu yararı üretmek ve çeşitli grupları desteklemek gibi amaçları olan üye temelli kuruluşlardır (Bikmen, 2006). Türkiye’de son on yılda STK’ların sayısında hızlı bir artış olmuştur. Dernekler 2006-2016 yılları arasında 72.732’den 108.696’ya (Dernekler Dairesi Başkanlığı), vakıflar 4.402’den 5.100’e (Vakıflar Genel Müdürlüğü) yükselmiştir. Dernek/vakıfların sayısı bazı faaliyet alanlarında yüksektir (Tablo 1-2). Örneğin, derneklerin %32’si mesleki ve dayanışma, %20’si sporla ilgili ve %17’si dinî hizmet faaliyetlerini yürütürken, vakıfların %73’ü eğitim ve %54’ü sosyal yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ancak Tablo 2’deki sayılar yeni vakıfların vakıf senetlerinde belirtilen amaçları doğrultusunda yıl içinde birden fazla sektörde faaliyet gösterdiği bilgisi ışığında değerlendirilmelidir.

Tablo 1.

Türkiye'deki Derneklerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımı (Derneklerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımı, tarihsiz)

Dernek Türü	Dernek Sayısı
1. Mesleki ve Dayanışma Dernekleri	34.455
2. Spor ile İlgili Dernekler	21.765
3. Dinî Hizmetlerin Gerçekleştirilmesine Yönelik Faaliyet Gösteren Dernekler	18.114
4. Eğitim Araştırma Dernekleri	6.012
5. İnsani Yardım Dernekleri	5.756
6. Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri	5.563
7. Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim Dernekleri	2.543
8. Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	2.477
9. Çevre, Doğal Hayat, Hayvanları Koruma Dernekleri	2.274
10. Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri	2.201
11. İmar, Şehircilik ve Kalkındırma Dernekleri	1.741
12. Hak ve Savunuculuk Dernekleri	1.526
13. Engelli Dernekleri	1.384
14. Düşünce Temelli Dernekler	1.183
15. Kurumları ve Personelini Destekleyen Dernekler	1.175
16. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	678
17. Uluslararası Teşekküller ve İş Birliği Dernekleri	646
18. Dış Türkler ile Dayanışma Dernekleri	627
19. Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri	358
20. Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	327
21. Çocuk Dernekleri	18

Tablo 2.

2016’da Türkiye’deki Vakıfların Faaliyet Alanına Göre Dağılımı (Vakıfların Faaliyet Alanına Göre Dağılımı, tarihsiz)

Vakıf Türü	Vakıf Sayısı
Eğitim	3.737
Sosyal Yardım	2.731
Sağlık	1.693
Sosyal Hizmet	1.482
Sosyo-Kültürel, Tarih	905
Mesleki Eğitim	480
Sanat	434
Bilim-Teknoloji	362
Diğer	326
Kalkınma	307
Hukuk, İnsan Hakları, Demokrasi	264
Spor	251
Tarım ve Hayvancılık	266
Personele Yardım	236

STK’lar ve Medya

Araştırmalar, STK’ların haber mediasındaki görünürlüğünün görece olarak düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır (Orza, 2012; Nah, 2009). Örneğin, Helmig vd. (2012) İsviçre’de STK’ların %20,1’inin, Jacobs ve Glass da (2002) New York’taki STK’ların yaklaşık üçte birinin gazetelerde hiç yer almadığını bulmuşlardır. Ancak genel olarak medya, özel olarak başta gazeteler olmak üzere tüm haber medyası STK’lar için son derece önemlidir. Literatürde medya görünürlüğünün STK’lara yararları konusunda başlıca iki teori vardır: Paydaş teorisi (*stakeholder theory*) ve kaynak bağımlılığı teorisi (*resource dependence theory*). Paydaş teorisi birincil paydaşlarla ikincil paydaşlar arasında bir ayrım yapar. Üyeler, çalışanlar, gönüllüler, bağışçılar, hedef gruplar, hükümet ve toplum gibi birincil paydaşlar kuruluşun var olması için önemlidir. Medya ve diğer STK’lar gibi ikincil paydaşlar ise birincil paydaşları ve dolayısıyla kuruluşu etkiler ve onlardan etkilenir (Helmig vd., 2012). Kaynak bağımlılığı teorisi ise STK’ların paydaşlarıyla ilişkilerini yöneterek meşruiyet ve kaynaklara ulaşım sağladıklarını iddia eder. Bir STK’nın medya görünürlüğü, ku-

ruluşun bağışlarını uygun bir şekilde kullandığını göstermesine, yeterliliğini ortaya koymasına, faaliyetlerini siyasetçilere karşı savunmasına, görüşlerini tanıtmasına ve kaynaklarını arttırmasına yardım eder (Helmig vd., 2012).

Bu iki teoriyle medyanın STK'lara olan çeşitli katkılarını sıralayabiliriz: 1) STK'lar devlet kuruluşlarına ve büyük şirketlere göre daha az ekonomik kaynağa sahip olduğu için, medya STK'ların gelirlerini arttırmak amacıyla yaptıkları faaliyetleri duyurmak için önemli bir rol oynar (Nah, 2009). Bu, STK'ların toplumdaki gücünü ve etkisini arttıracaktır. 2) Medyadaki görünürlük, STK'ların kaynaklarını iyi bir şekilde kullandıklarını göstermeleri için önemlidir. Bu, çalışanları profesyonel maaşlı kişiler olan ve bu nedenle destekçilerinden daha az zaman ve daha çok maddi destek bekleyen STK'lar için daha önemlidir. STK'ların faaliyetlerinin haberlerde yer alması, var olan veya potansiyel bağışçılara faaliyetlerini gösterme imkânını sağlar (Jacobs & Glass, 2002). 3) Medyadaki görünürlük, STK'ların toplumsal taleplerini ve önerdikleri politikaları ya da değişikliklerini siyasetçilere ulaştırma imkânı verir (Jacobs & Glass, 2002). Örneğin, Amerika'da bir STK, haberini ABC News ya da New York Times'ta yayınlattığı ölçüde taleplerinin kongre tartışmalarında yer almasını sağlayabilecektir (Jacobs & Glass, 2002). 4) STK'lar medyadaki görünürlükleri sayesinde, ilgilendikleri konularla ilgili, kamuoyunu biçimlendirebilirler (Cottle & Nolan, 2007; ayrıca bkz. Andrews & Caren, 2010).

Bu konudaki bir çalışma, STK'ların medya görünürlüğü için gazeteleri (%70,8), dergileri (%60,8) ve çeşitli organizasyonları (%51,7) tercih ettiklerini bulmuştur (Helmig vd., 2012). Ancak, bu konuda yapılmış çalışmalar sınırlıdır (Greenberg & Walters, 2004; Jacobs & Glass, 2002; Nah, 2009; Orza, 2012). Örneğin, Nah (2009) ilgilendikleri topluluklara fiziksel olarak daha yakın, daha çok gönüllüsü olan ve yönetim kurulunda daha çok üyesi bulunan STK'ların haberlerinin yerel gazetelerde daha çok yer aldığını göstermiştir. Jacobs ve Glass (2002) ise bir STK'nın gelirinin, maaşlı çalışan sayısının ve üye sayısının gazetelerdeki görünürlüğüne pozitif katkı sağladığını bulmuşlardır. Helmig vd. (2012), İsviçre'de STK'ların gelirinin ve üye sayısının gazetelerdeki görünürlüğünü arttırdığını, ancak şube sayısının azalttığını göstermişlerdir. Andrews ve Karen (2010) North Carolina eyaletinde profesyonelleşmiş, çok sayıda insanı seferber edebilen ve gazetenin yerel ekonomik gelişmeye olan odağına paralel konularda çalışmalar yapan STK'ların gazetelerde daha çok yer aldığını, fakat çatışmacı, gönüllüler tarafından yönetilen ve tamamen yeni konularla ilgilenen kuruluşların gazetelerde daha az haber yapıldığını bulmuşlardır. Ayrıca ücretli çalışan ve üye sayısının STK'ların gazetelerdeki görünürlüğüne pozitif bir etkisi olduğunu göstermişlerdir.

Araştırmalar, STK'ların faaliyet alanlarının da medya görünürlükleri üstünde etkisi olduğunu göstermişlerdir. Örneğin, Greenberg ve Walters (2004) Kanada'da

ekonomi, kültür/spor/hobi, eğitim/sağlık ve yardım faaliyetleri alanlarında çalışan STK’ların çokkültürlülük, sosyal adalet ve din alanlarında çalışan STK’lara göre gazetelerde daha çok haber yapıldığını ortaya çıkarmışlardır. Deacon ve diğerleri (1995), İngiltere’deki gazetelerde en çok haberi yapılan STK’ların sırasıyla sağlık (%16), çevre (%16) ve çocuk (%9) konularıyla ilgilenenler olduğunu bulmuşlardır. Buna karşılık, haberlerin sadece %0,2’si ırk ve %0,4’ü yoksullukla ilgilenen kuruluşlarla ilgilidir. İşsizlik ve tek ebeveynlikle ilgilenenlerle ilgili hiç haber yapılmamıştır. Jacobs ve Glass (2002) New York’ta etnik, sosyal adalet ve eğitim konularıyla ilgilenen ve mesleki STK’ların ortalamanın altında, kültürel STK’ların da (gelirleri, çalışan ve üye sayıları ortalamanın altında olmasına rağmen) başka bütün değişkenleri kontrol ettiklerinde bile tüm diğer STK türlerinden daha çok medya görünürlüğü olduğunu göstermişlerdir. Ayrıca, sosyal adaletle ilgilenen STK’lar için maaşlı çalışan ve üye sayısının, etnik konularla ilgilenen STK’lar için de gelir ve kütüphane sahibi olmanın gazete görünürlüğünü arttırdığını ortaya çıkarmışlardır. Helmig vd. (2012) ise İsviçre’de STK’ların faaliyet alanının haber görünürlüğü üstünde bir etkisi olmadığını bulmuşlardır.

Orza (2012), Sırbistan’da tartışmalı konularla ilgilenen STK’lardan gazetelerde daha az bahsedildiğini bulmuştur. Örneğin, milliyetçilik ve patriarkiyeye mücadele eden feminist bir STK en az görünürlüğe sahiptir. Dahası, aynı araştırma STK’nın faaliyet alanının ondan gazetelerde hangi şekillerde bahsedildiği üstünde etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Başka türdeki STK’lardan genel olarak bilgi kaynağı olarak bahsedilmesine karşılık, eş cinseller hakları ile uğraşan sivil toplum kuruluşundan hiçbir zaman bir bilgi kaynağı olarak bahsedilmemiş ve kendisinden siyasi ve sosyal arenada var olan bir aktör olarak bahsedilmiştir. Yine, feminist bir STK’dan ve insan hakları kuruluşundan çok az direkt alıntı yapılmış ve söyledikleri başka sözcüklerle açıklanmıştır.

Bu konudaki araştırmalar, inceledikleri medya kuruluşu sayısı ve zaman aralığı açısından değişiklik göstermektedir. Örneğin, Jacobs ve Glass (2002) 1990-1998 arasındaki üç gazetede makalelere bakmışlar ve STK’larla ilgili 9.071 habere ulaşmışlardır. Greenberg ve Walters (2004), sadece 2003 yılında yayınlanmış dokuz günlük gazetede STK’larla ilgili haber aramışlardır. Helmig ve diğerleri (2012) 1 Aralık 1997-30 Kasım 2007 arasındaki beş gazetenin makalelerine odaklanmışlardır. Nah (2009) ise 1995-2004 yılları arasındaki iki günlük gazetenin makalelerinde STK’ları çalışmıştır.

Türkiye’de STK’ların medya görünürlüğü ile ilgili birkaç araştırma vardır. Örneğin, Tunç 2005’te 2 ay süreliğine çeşitli yerel ve ulusal medya yayınlarını ince-

lemiştir. STK'ların görsel medyadan ziyade daha çok yazılı basında yer aldığını ve Cumhuriyet gazetesinde Zaman ve Hürriyet'e göre STK'ların daha çok haber olduğunu bulmuştur. Güran Yiğitbaşı (2016) Mülteci-Der'in ulusal ve yerel gazete haberlerini incelemiştir. Depeli (2014) ise LGBT örgütlerinin 2007-2012 arasında yeni anayasa yazma sürecine gerek eylemleri gerekse açıklamaları yoluyla müdahilliklerinden Türkiye'de en çok satılan ilk 15 gazetede nasıl bahsedildiğini inceleyerek LGBT için ayrımcı bir dil kullanıldığını ortaya koymuştur. Diğer başka bir araştırma da çevrimiçi 6 haber kaynağı (Bianet, Habertürk, Habervaktim, Milliyet, Sözcü, Zaman) içinde en çok STK haberinin Zaman gazetesi tarafından yapıldığını, burada da yapılan haberlerin en büyük kısmının (%35,3) mesleki/ sektörel STK'lar ile ilgili olduğunu bulmuştur (Deren, 2014). Buna karşılık Bianet'te yapılan STK haberlerinin en büyük kısmının (%42,4) savunucu STK'lar ile ilgili olduğunu göstermiştir (Deren, 2014). Türkiye'de çeşitli STK'ların Facebook, Twitter gibi sosyal medya kullanarak görünür olmaya çalışmalarına dair çalışmalar da mevcuttur (örneğin, Onat, 2010; Saatçioğlu, 2017; Karaoğlu, 2016; Dondurucu, 2014). Türkiye'de son yıllarda STK'ların iletişim uzmanı, medya planlama uzmanı, medya ve iletişim koordinatörü, kurumsal iletişim koordinatörü gibi unvanlarla personel istihdam ettikleri ve bunun da STK'ların medya görünürlüklerini artırmaya başladığı gözlemlenmektedir.

Ancak Türkiye'de medyanın kurumsallaşma sorunları, STK'ların medya görünürlüklerinin artmasına engeldir. Arvas (2011) 27 Mayıs 1960 Darbesi ile başlayan süreçte her müdahalenin yeni bir basın rejimi getirdiğini iddia eder. Dahası hükümetler basın rejimlerini kendi çıkarları doğrultusunda düzenlemişlerdir. Dolayısıyla, Türkiye'de basın kuruluşlarının kurumsallaşmasına engel olan istikrarsız bir düzen vardır. Her ne kadar Basın Konseyi ve ombudsmanlık gibi yapılar oluşturulsa da (Arvas, 2011) gazete sahibinin haber üretim sürecini etkilemesi (Tılıç, 2001) ya da editörler ve genel yayın yönetmenleri üstünde kurduğu siyasal baskı (Tılıç, 1998) Türkiye'deki haber medyasının kurumsallaşmasının önündeki engellerdendir. Örneğin, Kılıç (2005) araştırmasında basın kuruluşlarının genel yayın politikası, muhabirlerin kendi ideolojik yanlılıkları ve çalışma koşulları, gündem baskısı gibi faktörlerin haber yapma sürecinde etkili olduğunu bulmuştur.

Yöntem

Dernek/vakıf olan STK'ların Türkiye'de medyada görünürlüklerini araştırmak amacıyla 1 Aralık 2016-1 Haziran 2017 arasında 6 ay süreyle Türkçe yayın yapan 19 farklı medya haber portalından RSS yayınlarına ulaşılarak çevrimiçi haberleri-

nin başlıkları ve giriş kısımları özet halinde alınmıştır. Bunlar farklı medyayı temsil etmesi amacıyla şu şekilde seçilmiştir: (1) tirajı en yüksek gazeteler (*Hürriyet, Sabah, Sözcü, Habertürk*); (2) politik duruşları farklı, muhafazakâr olmayan ve iktidara muhalif *Birgün, Cumhuriyet, Evrensel* ve *soL*; muhalif olmayan ve muhafazakâr (*Milli Gazete, Yeni Asya, Yeni Mesaj, Yeni Şafak*); (3) muhafazakâr olup olmadığı belli olmayan diğer ulusal iki gazete (*Takvim, Vatan*); (4) sadece elektronik yayın yapan muhalif medya (*Diken, t24*); (5) yabancı menşeli olup Türkçe yayın yapan medya (*Sputnik, Al Jazeera*). Ancak Al Jazeera Türkçe Ocak 2017’de RSS beslemesini durdurduğu ve Mayıs 2017’de yayını sonlandırdığı için çıkarılmıştır.

Bu yayınlar bağlantılarıyla .docx ve .txt dosya tiplerine çevrilmiş, ardından .txt dosyaları AntConc derlem çözümleyicisiyle taranmıştır. Tarama için “derne*”, “vakıf*” ve “vakf” sözcükleri kullanıldığından * yerine gelebilecek bütün harf ve ekler bulunmuştur.

Veri.xlsx formatına çevrilmiş ve dosyanın üzerinde medya isimleri, yayın tarihleri, dernek/vakıf isimleri kodlanmıştır. Dernek/vakıf ismi belirtilmediğinde haberin asıl metninde isim taranıp bulunmuştur. 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası FETÖ/KHK ile kapatılan dernek/vakıflar FETÖ/KHK olarak kodlanıp analize dâhil edilmiştir. Ancak FETÖ/KHK ile ilişkilendirilen ve ismi açık bir şekilde yazılan Kimse Yok Mu Derneği gibi dernek/vakıflar kendi isimleriyle kalmıştır. Özet/tam metninde ismi verilmeyen dernek/vakıflar, yani genel ifadeler (örn. “dernekler”, “vakıflar” gibi), ismi belirtilmeyenler (örn. “bir dernek”), “hemşeri dernekleri”, bölgesel dernekler (örn. “Sivas dernekleri”), “yabancı vakıflar”, *belli değil* olarak kodlanıp analizden çıkartılmıştır.

Bulgular

Genel Bulgular: Haber portalları

18 medya kuruluşunun çevrimiçi portallarından toplam 410.937 haber elde edilmiş olup bunların 4.882’si (%1,19) bir dernek/vakıftan bahsetmektedir (Tablo 3). Portal başına dernek/vakıf konulu ortalama haber sayısı 271 olup en çok haber Milli Gazete, Birgün ve Yeni Şafak’ta yapılmıştır. Toplam haber sayısı içindeki dernek/vakıf konulu haber oranları açısından, ilk üç sırada Milli Gazete, Sözcü ve Birgün yer almaktadır. En az haber Takvim ve Vatan’da yapılmışken, medya kuruluşları toplam haber sayısı içindeki dernek/vakıf konulu haber oranları açısından ise en sonda Habertürk, t24 ve Vatan vardır.

Tablo 3.

Medya Kuruluşlarına Göre Toplam Dernek/Vakıf Haber Sayısı ve Toplamdaki Yüzdeleri (Dernek/vakıf haber sayısına göre sıralanmıştır)

Sıra	Medya Kuruluşu	Toplam Yayın Sayısı	Dernek/Vakıf Haber Sayısı	Yüzde
1	Milli Gazete	24.881	948	3,81
2	Birgün	26.634	500	1,88
3	Yeni Şafak	39.897	484	1,21
4	Sözcü	18.168	451	2,48
5	Türkiye	53.985	418	0,77
6	Evrensel	22.652	344	1,52
7	Cumhuriyet	20.876	297	1,42
8	Hürriyet	34.112	206	0,60
9	Sputnik	19.947	188	0,94
10	soL	21.294	184	0,86
11	Sabah	24.646	174	0,71
12	Diken	9.991	149	1,49
13	Yeni Asya	17.206	149	0,87
14	t24	27.841	130	0,47
15	Yeni Mesaj	8.667	100	1,15
16	Habertürk	17.375	86	0,49
17	Takvim	9.422	60	0,64
18	Vatan	13.343	14	0,10
	TOPLAM	410.937	4.882	1,19

Genel Bulgular: Dernekler

1.221 farklı dernek/vakıfla ilgili en az 1 adet haber yapılmıştır. Türkiye’de 13 Eylül 2017 itibariyle toplam 111.086 dernek ve 28 Temmuz 2017 itibariyle 5.159 vakıf olduğu düşünüldüğünde bunların ancak %1’inin 6 aylık dönemde araştırmanın kapsamında olan medyanın çevrimiçi portallarında görünür olduğu bulunmuştur.

Bu dernek/vakıfların 632’si ile ilgili sadece 1 haber yapılmıştır. Toplamda en çok habere konu olan 10 dernek/vakfın Tablo 4 faaliyet alanlarını (bazı dernek/vakıfların birden fazla alanı vardır), Tablo 5 medyadaki haber sayısını, Tablo 6 ilgili haberlerin belli bir portaldaki toplam dernek/vakıf haberi sayısının ne kadarını oluşturduğunu vermektedir. En çok haber yapılan 10 dernek/vakıf bu haberlerin toplam dernek/vakıf haberlerinin %22,22’sini oluşturmaktadır.

Tablo 4.

Bulunan İlk 10 Dernek ve Temel Faaliyet Alanları

Dernek/Vakıf Adı	Faaliyet Alanı
İHH	Sosyal Yardım
Anadolu Gençlik Derneği	Toplumsal Değerleri Yaşatma
Ensar Vakfı	Eğitim
Türkiye Maarif Vakfı	Eğitim
Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği	Eğitim
Türkiye Diyanet Vakfı	Dini Faaliyetler
İnsan Hakları Derneği	Hak ve Savunuculuk Derneği
TÜGVA	Eğitim
Furkan Vakfı	Eğitim ve Hizmet Vakfı

Tablo 5.

Hakkında En Çok Haber Yapılan 10 Dernek/Vakıf

	İHH		FETÖ / KHK		Anadolu Gençlik Derneği		Ensar Vakfı		Türkiye Maarif Vakfı		Aladağ Derneği*		Türkiye Diyanet Vakfı		İnsan Hakları Derneği		TÜGVA		Furkan Vakfı		TOPLAM HS
	HS*	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	
Birgün	6	3,4	16	10	2	1,5	33	24	4	3,4	6	7,3	4	4,8	13	17	10	16	9	16	103
Cumhuriyet	2	1,1	11	7,1	0	0	23	17	0	0	10	12	0	0	20	27	7	11	0	0	73
Diken	1	0,6	0	0	2	1,5	14	10	0	0	4	4,9	0	0	6	8	3	4,8	12	21	42
Evrensel	3	1,7	9	5,8	2	1,5	8	5,9	0	0	2	2,4	0	0	28	37	1	1,6	0	0	53
Habertürk	0	0	1	0,6	0	0	2	1,5	1	0,8	3	3,7	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Hürriyet	3	1,7	4	2,6	1	0,7	3	2,2	0	0	13	16	0	0	1	1,3	2	3,2	2	3,5	29
Milli Gazete	75	43	6	3,9	112	81	5	3,7	12	10	3	3,7	44	53	2	2,7	4	6,5	6	11	269
Sabah	2	1,1	11	7,1	0	0	3	2,2	32	27	4	4,9	3	3,6	0	0	3	4,8	0	0	58
soL	3	1,7	12	7,7	8	5,8	23	17	1	0,8	2	2,4	2	2,4	2	2,7	7	11	2	3,5	62
Sözcü	2	1,1	10	6,5	3	2,2	5	3,7	0	0	12	15	0	0	0	0	3	4,8	3	5,3	38
Sputnik	2	1,1	16	10	1	0,7	1	0,7	2	1,7	8	9,8	0	0	1	1,3	4	6,5	10	18	45
t24	1	0,6	10	6,5	1	0,7	6	4,4	5	4,2	4	4,9	0	0	0	0	0	0	7	12	34
Takvim	0	0	6	3,9	1	0,7	0	0	10	8,4	2	2,4	1	1,2	1	1,3	0	0	0	0	21
Türkiye	24	14	20	13	0	0	2	1,5	36	30	3	3,7	5	6	0	0	2	3,2	0	0	92
Vatan	0	0	6	3,9	0	0	0	0	0	0	2	2,4	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Yeni Asya	10	5,7	10	6,5	2	1,5	1	0,7	1	0,8	2	2,4	9	11	1	1,3	3	4,8	6	11	45
Yeni Mesaj	0	0	0	0	0	0	1	0,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Yeni Şafak	42	24	7	4,5	3	2,2	5	3,7	15	13	2	2,4	15	18	0	0	13	21	0	0	102
TOPLAM	176	100	155	100	138	100	135	100	119	100	82	100	83	100	75	100	62	100	57	100	1082

HS: Haber Sayısı; Aladağ Derneği: Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği

En çok haber yapılan dernek/vakıflar sırasıyla İHH, FETÖ/KHK, Anadolu Gençlik Derneği, Ensar Vakfı, Türkiye Maarif Vakfı, Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği, Türkiye Diyanet Vakfı, İnsan Hakları Derneği, Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA) ve Furkan Vakfı'dır (Tablo 5).

Veri incelendiğinde dernek/vakıfların her haber portalında eşit bir şekilde yer almadığı bulunmuştur (Tablo 5) ve haber portalları her dernek/vakfı eşit bir şekilde haber yapmamıştır (Tablo 6). *İHH*'nin haberleri çoğunlukla Milli Gazete ve Yeni Şafak'ta yayınlanmıştır. Habertürk, Takvim, Vatan ve Yeni Mesaj'da İHH haberi yoktur. *FETÖ/KHK dernek/vakıfları* haberleriyse portallar arası daha çok dağılım göstermektedir. Diken ve Yeni Mesaj'da FETÖ/KHK dernek/vakıfları ile ilgili genel haber yer almamıştır. *Anadolu Gençlik Derneği* haberlerinin %81'i Milli Gazete'de, %6'sı soL'da yer almaktadır. Cumhuriyet, Habertürk, Sabah, Türkiye, Vatan ve Yeni Mesaj'da ise Anadolu Gençlik Derneği ile ilgili bir haber yoktur.

Ensar Vakfı haberleriyse farklı portallarda yer almakla birlikte Birgün, Cumhuriyet ve soL'da yoğunlaşmıştır. Takvim ve Vatan'da ise Ensar Vakfı yer almamaktadır. *Türkiye Maarif Vakfı* haberleri en çok Türkiye, Sabah, Milli Gazete ve Takvim'de yer almıştır. Cumhuriyet, Diken, Evrensel, Habertürk, Hürriyet, Sözcü, Sputnik, t24, Vatan ve Yeni Mesaj bu vakfın haberini yapmamışlardır. Genellikle bir cemaat/tarikat öğrenci yurdu ile ilişkilendirilen *Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği* haberleri Yeni Mesaj hariç bütün portallarda benzer yoğunlukta yer almıştır.

Türkiye Diyanet Vakfı en çok Milli Gazete ve Yeni Şafak'ta haber olmuştur. Cumhuriyet, Diken, Evrensel, Hürriyet, Sözcü, Vatan ve Yeni Mesaj haber portallarında bu vakfın haberi yoktur. *İnsan Hakları Derneği*, Evrensel, Cumhuriyet ve Birgün portallarında çoğunlukla bir habere konu olmuştur. Ancak bu dernek Sabah, Sözcü, t24, Türkiye, Vatan ve Yeni Mesaj'da yoktur. *Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA)* Yeni Şafak ve Birgün'de sıklıkla haber konusu olurken, Habertürk, t24, Takvim, Vatan ve Yeni Mesaj'da olmamıştır. *Furkan Vakfı* Diken ve Sputnik'te yer alırken, Cumhuriyet, Evrensel, Habertürk, Sabah, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Mesaj ve Yeni Şafak'ta yer almamıştır.

Tablo 6.

Hakkında En Çok Haber Yapılan 10 Dernek/Vakfın Haber Portallarının Kendi Dernek/Vakıf Haberlerine Oranları

	İHH		FETÖ / KHK		Anadolu Gençlik Derneği		Ensar Vakfı		Türkiye Maarif Vakfı		Aladağ Derneği*		Türkiye Diyanet Vakfı		İnsan Hakları Derneği		TÜGVA		Furkan Vakfı		TOPLAM	
	HS*	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%	HS	%
Birgün	6	1,2	16	3,2	2	0,4	33	6,6	4	0,8	6	1,2	4	0,8	13	2,6	10	2	9	1,8	103	20,6
Cumhuriyet	2	0,67	11	3,7	0	0	23	7,74	0	0	10	3,37	0	0	20	6,73	7	2,36	0	0	73	24,58
Diken	1	0,67	0	0	2	1,34	14	9,4	0	0	4	2,68	0	0	6	4,03	3	2,01	12	8,05	42	28,19
Evrensel	3	0,87	9	2,62	2	0,58	8	2,33	0	0	2	0,58	0	0	28	8,14	1	0,29	0	0	53	15,41
Habertürk	0	0	1	1,16	0	0	2	2,33	1	1,16	3	3,49	0	0	0	0	0	0	0	0	7	8,14
Hürriyet	3	1,46	4	1,94	1	0,49	3	1,46	0	0	13	6,31	0	0	1	0,49	2	0,97	2	0,97	29	14,08
Milli Gazete	75	7,91	6	0,63	112	11,81	5	0,53	12	1,27	3	0,32	44	4,64	2	0,21	4	0,42	6	0,63	269	28,38
Sabah	2	1,15	11	6,32	0	0	3	1,72	32	18,39	4	2,3	3	1,72	0	0	3	1,72	0	0	58	33,33
soL	3	1,63	12	6,52	8	4,35	23	12,5	1	0,54	2	1,09	2	1,09	2	1,09	7	3,8	2	1,09	62	33,7
Sözcü	2	0,44	10	2,22	3	0,67	5	1,11	0	0	12	2,66	0	0	0	0	3	0,67	3	0,67	38	8,43
Sputnik	2	1,06	16	8,51	1	0,53	1	0,53	2	1,06	8	4,26	0	0	1	0,53	4	2,13	10	5,32	45	23,94
t24	1	0,77	10	7,69	1	0,77	6	4,62	5	3,85	4	3,08	0	0	0	0	0	0	7	5,38	34	26,15
Takvim	0	0	6	10	1	1,67	0	0	10	16,67	2	3,33	1	1,67	1	1,67	0	0	0	0	21	35
Türkiye	24	5,74	20	4,78	0	0	2	0,48	36	8,61	3	0,72	5	1,2	0	0	2	0,48	0	0	92	22,01
Vatan	0	0	6	42,86	0	0	0	0	0	0	2	14,29	0	0	0	0	0	0	0	0	8	57,14
Yeni Asya	10	6,71	10	6,71	2	1,34	1	0,67	1	0,67	2	1,34	9	6,04	1	0,67	3	2,01	6	4,03	45	30,2
Yeni Mesaj	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Yeni Şafak	42	8,68	7	1,45	3	0,62	5	1,03	15	3,1	2	0,41	15	3,1	0	0	13	2,69	0	0	102	21,07
TOPLAM	176	3,6	155	3,17	138	2,82	135	2,76	119	2,43	82	1,68	83	1,7	75	1,53	62	1,27	57	1,16	1088	22,23

HS: Haber Sayısı; Aladağ Derneği: Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği

Ayrıca, her bir medya haber portalında dernek/vakıfların çevrimiçi haber yoğunluğu incelenmiştir (Tablo 6). En çok dernek/vakıf haberi yapan Milli Gazete'nin bütün dernek/vakıf haberleri incelendiğinde, genelde Anadolu Gençlik Derneği, İHH ve Türkiye Diyanet Vakfı haberleri görülmüştür. Ayrıca, bütün portallarda hakkında en çok haber yapılan 10 dernek/vakıf arasında olmayan Mirasımız Derneği ve

Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Milli Gazete'de sıklıkla haber olmuştur. Milli Gazete'de Ensar Vakfı, Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği, İnsan Hakları Derneği, TÜGVA ve Furkan Vakfı haberleri görece çok azdır.

Birgün'de Ensar Vakfı, FETÖ/KHK, İnsan Hakları Derneği ve TÜGVA başta olmak üzere ilk 10 dernek/vakfın hepsi ile ilgili haber yapılmıştır. Bu dernek/vakıfların yanı sıra *Birgün*'de İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) ve Osmanlı Ocakları Derneği haberleri de ilk 10 dernek/vakıf haberleri kadar yer almıştır.

Yeni Şafak'ta Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı ve TÜGVA haberlerinin yanı sıra Kadın ve Demokrasi Derneği ve Türkiye Emekliler Derneği haber olmuştur. Diğer ilk 10 dernek/vakıflarla ilgili haberler bir miktar daha dengeli olmakla birlikte Furkan Vakfı ile ilgili bir haber yer almamaktadır.

Sözcü'de 1.088 dernek/vakıf haberinden sadece 38 tanesi (%3,5) yer almaktadır. *Sözcü*'de Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği ve FETÖ/KHK haberleri bir miktar yer bulmakla birlikte bunlardan daha çok Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD), Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) ve Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) haberleri yer almıştır. Bu gazetede Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı ve İnsan Hakları Derneği haberleri yoktur.

Türkiye'de Türkiye Maarif Vakfı, İHH ve FETÖ/KHK haberleri önceliklidir. Bunları İhlas Vakfı ve Deniz Feneri Derneği takip etmiştir. Türkiye Gazetesi Anadolu Gençlik Derneği, İnsan Hakları Derneği ve Furkan Vakfı haberlerini yapmamıştır.

Evrensel'de ilk 10'dan en çok İnsan Hakları Derneği haberleri yer almaktadır. Bunu ilk 10'da yer almayan Çağdaş Gazeteciler Derneği, Ordu Çevre Derneği ve ilk 10'dan FETÖ/KHK, Ensar Vakfı ve ilk 10 dışı Halkların Köprüsü Derneği takip etmiştir. *Evrensel*'de Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı ve Furkan Vakfı haberleri yoktur.

Cumhuriyet'te Ensar Vakfı, İnsan Hakları Derneği, FETÖ/KHK, Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği ve ilk 10 dışından Cumhuriyet Vakfı haberleri varken, Anadolu Gençlik Derneği, Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı ve Furkan Vakfı haberleri yoktur.

Hürriyet'te hakkında en çok haber yapılan dernek/vakıflarla ilgili haberlerin sadece 29 tanesi (%2,7) yer almaktadır. *Hürriyet*'te ilk 10 dernek/vakıftan sadece Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği haberleri önemli bir yer tutmuştur. Ayrıca, Aydın Doğan Vakfı, İmam Buhari Vakfı, TÜSİAD ve ADD haberleri öncelik kazanmaktadır. *Hürriyet* gazetesi Türkiye Maarif Vakfı ve Türkiye Diyanet Vakfı ile ilgili haber yapmamıştır.

Sputnik'te ilk 10'daki dernek/vakıftan FETÖ/KHK, Furkan Vakfı, Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği ve TÜGVA haberleriyle birlikte TÜSİAD, Kimse Yok Mu Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği ve Türkiye Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfı (TÜRGEV) haberleri öne çıkmıştır. *Sputnik*'te ilk 10'dan Türkiye Diyanet Vakfı yer almamıştır.

soL'da ilk 10'daki dernek/vakıflarla ilgili en az 1 haber yapılmıştır. *soL*'da Ensar Vakfı, FETÖ/KHK, Anadolu Gençlik Derneği ve TÜGVA haberleri kadar Kadın ve Demokrasi Derneği ve Hukukta Sol Tavrı Derneği haberleri de yer almıştır.

Sabah'ta 1.088 dernek/vakıf haberinden sadece 58 tanesi (%5,3) yer almıştır. *Sabah*'ta Türkiye Maarif Vakfı, FETÖ/KHK ve Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği haberleri görülmektedir. Bu gazetede Kimse Yok Mu Derneği ve Anadolu Yayıncılar Derneği, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, Cumhuriyet Vakfı ve Gülen Vakfı haberleri sıklıkla görülürken Anadolu Gençlik Derneği, İnsan Hakları Derneği ve Furkan Vakfı haberleri bulunmamıştır.

Diken'de Ensar Vakfı, Furkan Vakfı ve İnsan Hakları Derneği haberleriyle Sosyal Haklar Derneği, TÜSİAD ve Cumhuriyet Vakfı haberleri vardır. *Diken*'de FETÖ/KHK, Türkiye Maarif Vakfı ve Türkiye Diyanet Vakfı haberleri yer almamıştır.

Yeni Asya'da ilk 10'daki dernek/vakıflarla ilgili en az 1 haber yapılmıştır. Bu gazetede FETÖ/KHK, İHH, Türkiye Diyanet Vakfı ve Furkan Vakfı ile TÜSİAD ve Kimse Yok Mu Derneği haberleri sıklıkla gözlemlenmiştir.

t24'te en çok FETÖ/KHK, Furkan Vakfı, Ensar Vakfı, Türkiye Maarif Vakfı ve Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği haberleri bulunmuştur. *T24*'te Türkiye Diyanet Vakfı, İnsan Hakları Derneği ve TÜGVA yer almamıştır.

Yeni Mesaj'da sadece 1 haber en çok haber yapılan 10 dernek/vakıfla ilgilidir. *Yeni Mesaj*'da en çok Tüketiciler Derneği, Fenerbahçe Spor Kulübü Derneği, Kulüpler Birliği Vakfı ve Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği'nin (MÜSİAD) haberleri yer almıştır.

Habertürk'te Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği haberlerini Türkiye Spor Yazarları Derneği, Gençlik Federasyonu Derneği, Kulüpler Birliği Vakfı, Yargıda Birlik Derneği ve Arama Kurtarma Derneği (AKUT) haberleri takip etmektedir. *Habertürk*'te İHH, Anadolu Gençlik Derneği, Türkiye Diyanet Vakfı, İnsan Hakları Derneği, TÜGVA ve Furkan Vakfı haberleri yoktur.

Takvim'de Türkiye Maarif Vakfı, FETÖ/KHK ve Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği haberlerini Kimse Yok Mu Derneği, TÜSİAD, Kulüpler Birliği Vakfı ve 15 Temmuz Derneği haberleri izlemektedir. *Takvim* İHH, Ensar Vakfı, TÜGVA ve Furkan Vakfı haberleri yapmamıştır.

Vatan’da çoğunlukla FETÖ/KHK ve Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği ile ilgili haberler bulunmuştur. Vatan’da diğer ilk 10’daki dernek/vakıflarla ilgili haber yoktur.

Sonuç

Medya görünürlüğü STK’ların kaynak yaratmak, kamuoyu oluşturmak, devlet politikalarını biçimlendirmek gibi amaçlarını gerçekleştirmek için son derece önemlidir. STK’ların medyadaki görünürlüğünün araştırıldığı bu çalışmada 19 medyanın çevrimiçi haber portallarından elde edilen toplam 410.937 haberin sadece %1,19’unda (4.883 haber) belli bir dernek/vakıftan bahsedildiği, dolayısıyla medyada dernek/vakıf görünürlüğünün düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca, dernek/vakıflar haberleri her portalda eşit bir şekilde yer almadığı gibi, medya kuruluşları her dernek/vakıf ile ilgili eşit sayıda haber yapmamıştır.

Medya Türkiye’deki STK’ların sadece %1’i hakkında haber yapmıştır. Yani, Türkiye’deki STK’ların %99’u ile ilgili hiç haber yapılmamıştır. Bu, sivil toplum haberlerinin çok az yapıldığının bulunduğu araştırmalarla (Helmig ve diğerleri, 2012; Jacobs ve Glass, 2002) bile karşılaştırıldığında çok düşük bir orandır. Tirajı yüksek olan Hürriyet (%0,6), Sabah (%0,71) ve Habertürk (%0,49) gibi gazetelerin tüm haberleri içinde STK haberlerinin oranının düşük olması dikkat çekicidir. Bu, Türkiye’deki medya kuruluşlarının STK’ların topluma ulaşmasında yeterince iyi bir rol oynamadığını işaret etmektedir. Ayrıca, haberlerin %13’ü KHK ile kapatılan ve FETÖ ile ilişkilendirilen dernek/vakıflarla, %10’u yurt dışındaki FETÖ ile ilişkilendirilen okulların Türkiye’ye devri vazifesini üstlenen Türkiye Maarif Vakfı ile, %8’i de Aladağ’daki öğrenci yurdunda çıkan yangın sırasında hayatını kaybeden öğrencilerin kaldığı yurdun sahibi olan Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği ile ilgilidir. Zaman içerisinde bu dernek/vakıf haberlerinin azalacağı öngörülmektedir.

STK’ların gazetelerdeki görünürlüğüne dair yapılan uluslararası araştırmalar bazı faaliyet alanlarının STK’ların gazetelerde haber yapılma ihtimalini arttırdığını göstermiştir (Nah, 2009; Andrews & Caren, 2010). Bu araştırmada en çok, faaliyet alanı eğitim olan dernek/vakıfların haberinin yapıldığı bulunmuştur: En çok haberi yapılan ilk 10 dernek/vakfın 5 tanesi (Ensar Vakfı, Türkiye Maarif Vakfı, Aladağ Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği, TÜGVA ve Furkan Vakfı) eğitimle ilgili faaliyetlerde bulunan STK’lardır. Eğitim derneklerinin sayısı olarak Türkiye’de 4. sırada, eğitim vakıflarının da ilk sırada olduğu düşünüldüğünde bu çok şaşırtıcı bir durum değildir. Bulgular uluslararası araştırmaların bulgularıyla karşılaştırıldığında, Türkiye’nin eğitimle ilgili STK’ların görünürlüğünün yüksek olduğu Kanada’ya

daha çok benzediği, ancak eğitimle ilgili STK'ların görünürlüğünün düşük olduğu ABD'den farklılaştığı görülmüştür. İngiltere'de en çok haberi yapılan STK'lar sağlık, çevre ve çocuk konusyla ilgilenenler olmasına rağmen, Türkiye'de en çok haberi yapılan dernek/vakıflar arasında bunlar yoktur.

Farklı ideolojik duruşa sahip medya kuruluşlarında STK haberlerinin dağılımı dikkat çekicidir. Örneğin, İHH ile ilgili haberlerin çok büyük bir kısmı (%80,11) muhafazakâr ve muhalif olmayan gazetelerden Milli Gazete, Yeni Şafak ve Türkiye'de yayınlanmıştır. Ancak, İnsan Hakları Derneği (İHD) ile ilgili haberlerin sadece %2,67'si Milli Gazete'de olup Yeni Şafak ve Türkiye'de hiç yoktur. İHD haberleri Birgün (17,33), Cumhuriyet (%26,67) ve Evrensel (%37,33) gibi muhafazakâr olmayan ve iktidara muhalif portallarda yer almıştır. Çok satan ve iktidara muhalif Sözcü'de en çok haberi yapılan 10 dernek/vakfın haberleri bu gazetede yayınlanan toplam dernek/vakıf haberlerinin %8,43'ünü oluştururken, ADD haberleri tek başına %6'sını oluşturmuştur. Bu bulgu, medyanın ideolojik duruşunun haberini yaptıkları STK konusunda bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de sivil topluma katılım ve güvenin çok düşük olması, kişilerin sivil toplumun çok etkili olmadığına inanması (Çarkoğlu & Aytaç, 2016) ve STK'ların finansal kaynaklarının yetersizliği (TACSO, 2011) STK'ların medyadaki görünürlüğünü önemli kılmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de medyanın STK'larla ilgili yaptıkları haberleri arttırması, STK'ların da medyadaki görünürlüklerini yükseltmek için medya ile birlikte çalışması önemlidir.

STK'ların demokrasiye vazgeçilmez katkıları vardır (Putnam,1995; Diamond, 1994; Goodhart 2005). Bu nedenle, vatandaşların sorunlarını ve taleplerini devlete duyurmak ve buna bağlı olarak belli politikaların yapılması için vatandaş ile devlet arasında önemli bir rol oynarlar. STK'ların bu rollerini gerçekleştirmek için önemli paydaşlarından olan medyada görünürlüğü yüksek olmalıdır. Bu çalışmanın işaret ettiği gibi, STK'ların gazetelerde çok az yer alması Türkiye'de sivil toplumun demokrasiye olan katkısının az olmasının sebeplerinden birisidir.

Bu araştırma uluslararası araştırmalara göre daha kısa bir zaman aralığındaki çevrimiçi haberlere bakmış olsa da daha çok medya kuruluşunu incelemiş ve STK'larla ilgili daha çok habere ulaşmıştır. Ancak, araştırma sonuçlarını etkileyen yöntemsel kısıtlamalar mevcuttur. Temmuz 2017 itibariyle spor gazetesi olmayan ve Türkçe yayın yapan 36 ulusal gazetenin hepsinden veri toplanmamıştır. Örneğin, tirajı yüksek Milliyet ve Posta gazetelerinin RSS beslemesi yoktur veya RSS beslemesi güvenilir bir şekilde çalışmamaktadır. Bazı medya ise yeni yayın hayatına başlamıştır. Dolayısıyla, Türkçe yayın yapan bütün basılı ve çevrimiçi medyadan veri alınmış olsa sonuçlar farklı çıkabilir.

Veri toplama süresi 6 ay ile sınırlandırılmıştır. 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ve KHK'larla çeşitli dernek/vakıfların kapatılmış olması veri zenginliğini artırmış olsa da uzun soluklu bir araştırma farklı sonuçlara ulaşabilir. Bu nedenle veri toplama çalışması devam etmektedir. Veriler portalların çevrimiçi haberlerinin özetlerinden elde edilmiş ve gerektiğinde haber metninin tamamına başvurulmuştur. Ancak bu şekilde haber metninin başlarında olmayan (ve haberin ana konusu olmayan) dernek/vakıf bilgilerine ulaşamamıştır.

Gelecek çalışmalarda zaman aralığı genişletilmeli ve analiz yöntemleri çeşitlendirilmelidir. Veriler belli dernek/vakıfların medya görünürlüğünün olduğunu ancak dernek/vakıfların çoğunluğunun medyada yer almadığını göstermektedir. Bunun nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla elde edilen haberlerin içerik analizlerinin yapılması, veri toplanan medyanın ideolojik duruşlarının incelenmesi ve neden belli dernek/vakıf haberlerini yaptıkları araştırılmalıdır.

Media Publicity of Civil Society Organizations in Turkey

Sema Akboga
Engin Arik

Introduction

Civil society organizations (NGOs) are important for the maintenance of democracy in a country. Media publicity is important for NGOs to realize their goals, such as finding financial resources, creating public opinion, and affecting the state's policies. Research into the subject of media publicity of NGOs is very limited. Aiming to contribute to the existing literature, this research investigates the publicity of NGOs in the news portals of media organizations in Turkey. The findings indicate that media publicity of NGOs is very limited in Turkey and that the media's political stance affects those associations/foundations that are visible in the news.

What is a Civil Society? What is an NGO?

It is hard to agree on an exact definition of civil society, though the term is associated with the limits of state power and the foundation and regulation of market economies (Anheier, 2004). While there are different conceptualizations of civil society (Sztompka, 1998; Perez-Diaz, 1998; Keane, 1998), NGOs that are defined as institutions independent from both the state and economy constitute an essential part of these conceptualizations.

NGOs and Democracy

During the 1990s democracy was viewed as an organization of the relationship among the state, society, and the individual rather than formal democratic ins-

@ Asst. Prof., İstanbul Medipol University, semaakboga@gmail.com
Assoc. Prof., Purdue University, enginarik@enginarik.com

© Scientific Studies Association
DOI: 10.12658/M0224
The Journal of Humanity and Society, 8(1), 2018, 37-65.
insanvetoplum.org

titions (Keyman, 2004). When one talked about democracy, human rights and freedoms became more important than political parties (Keyman, 2004). Putnam (1995, 2000) suggests that NGOs have external and internal effects on democracy. Externally, NGOs allow individuals to express their interests and demands to the government (Putnam, 2000) and create channels other than political parties through which citizens can articulate their interests (Diamond, 1994). Internally, NGOs informally educate people about democracy by inculcating in their members such skills as cooperation and public-spiritedness that might help them assume roles in public life (Putnam, 1995, 2000)

NGOs in Turkey

Although NGOs were banned after the 1980 military coup, they appealed to both the Right and the Left as a means of resisting the consequences of the coup. Indeed, many scholars (Heper, 1994; Göle, 1994) posit that during the 1980s and 1990s, Turkey witnessed the development of civil society. During this period, women, ecologists, students who wore the headscarf, and homosexuals increased their visibility in the public sphere (Göle, 1996). Furthermore, Kurds, Alevis, and other groups that had previously been marginalized began to express themselves through NGOs (Bayramoğlu, 2001; Göle, 1996). However, NGOs are not effective in the social and political life of Turkey. No binding legal framework exists for the institutionalization of state-NGO relations. There are also no institutions for the regulation and development of state-NGO relations except the Ministry of European Union and the Ministry of Sports. The Department of Associations oversees the NGOs' administrative works rather than regulating their contribution to policy-making processes.

There are two forms of voluntary entities in Turkey: foundations and membership associations. Foundations (*vakıflar*) are asset-based entities with an endowment whose main purpose is to advance the public good, such as in health, education, and the environment (Bikmen, 2006). Associations are member-based entities with various purposes, such as benefiting the public good and supporting various groups (Bikmen, 2006). The last decade witnessed an increase in the number of NGOs in Turkey. From 2006 to 2016, the number of foundations increased from 4,402 to 5,100 (Directorate General of Foundations), while the number of associations increased from 72,732 to 108,696 (Department of Associations).

NGOs and the Media

The research revealed that NGOs receive relatively low publicity in news media across the globe (Orza, 2012; Nah, 2009). However, the media in general, and the

news media in particular, are tremendously important for NGOs. There are two primary theories about the benefits of media publicity for NGOs: stakeholder theory and resource dependency theory. Stakeholder theory distinguishes between primary and secondary stakeholders. While members, workers, volunteers, donors, the state, and society are primary stakeholders, the media and other NGOs are secondary stakeholders that affect the primary stakeholders – thus affecting the organization as well as being affected by it. Resource dependency theory, on the other hand, suggests that NGOs gain legitimacy and access to resources by managing their relations with stakeholders (Helmig et al., 2012). Based on these theories, the contribution of media publicity to NGOs can be stated as follows. Media publicity: 1) helps NGOs publicize their activities aiming to increase their income (Nah, 2009); 2) is important for NGOs to show that they efficiently use their resources (Jacobs & Glass, 2002); 3) enables NGOs to communicate their societal demands and policy recommendations to political actors (Jacobs & Glass, 2002); and 4) enables NGOs to shape public opinion (Cottle and Nolan, 2007; also see Andrews & Caren, 2010).

Helmig et. al (2012) found that NGOs prefer various media for publicity (70% newspapers, 60.8% periodicals, and 51.7% various public events). Nah (2009) found that NGOs that are physically closer to the communities in their concern have more volunteers, and more members in the executive board achieve media publicity. Additional research revealed that an NGO's various features, such as income and number of members and salaried workers, positively affect its media publicity (Jacobs & Glass, 2002; Andrews & Karen, 2010), while the number of branches negatively affects it. The research also indicated that an NGO's area of activity affects its media publicity (Greenberg & Walters, 2004; Deacon et al., 1995). Greenberg and Walters (2004) found that in Canada, NGOs working in areas such as the economy, culture/sports/leisure, education/health, and human service are more likely to be reported in newspapers than those working in areas such as multiculturalism, social justice, and religion. Similarly, Orza (2012) found that in Serbia, NGOs dealing with controversial issues are less likely to be reported about in newspapers. There are a few studies on the media visibility of NGOs in Turkey. For example, Yiğitbaşı (2016) examined the publicity of Mülteci-Der in national and local newspapers, while Depeli (2014) looked at how newspapers with the highest circulation rates talked about the intervention of LGBT NGOs in the preparation of the new constitution in Turkey.

Methods

The data were obtained from the RSS feeds of 19 media organizations between December 1, 2016 and June 1, 2017. These media organizations included: (1) highly circulated newspapers (*Hürriyet, Sabah, Sözcü, Habertürk*); (2) non-conservative newspapers opposing the governing party (*Birgün, Cumhuriyet, Evrensel ve soL*) and conservative newspapers supporting the governing party (*Milli Gazete, Yeni Asya, Yeni Mesaj, Yeni Şafak*); (3) moderately circulated newspapers with unclear political orientation (*Takvim, Vatan*); (4) online media opposing the governing party (*Diken, t24*); and (5) international media with Turkish editions (*Sputnik, Al Jazeera*). Because *Al Jazeera* ceased its Turkish edition during the data collection, it was excluded from analysis.

Results

General findings: Media Organizations

There were 410,937 news in the corpus. Of them, 4,882 (1,19%, 271 per media organization) contained information about an association or a foundation. The highest number of news about associations/foundations was published in *Milli Gazete, Birgün, and Yeni Şafak*.

General findings: Associations/Foundation

There was at least 1 news about a total of 1,221 associations/foundations. Considering that there were 111,086 associations as of September 13, 2017 and 5,159 foundations as of July 28, 2017, only 1% of them were represented in the media organizations. Of those associations/foundations, 632 appeared only once in the media. The top 10 of the mostly represented associations/foundations were the Humanitarian Relief Foundation (IHH), associations/foundations closed after the coup attempt on July 15, 2016, the Anadolu Youth Association, the Ensar Foundation, the Turkish Maarif Foundation, the Aladağ Student Support Association, the Türkiye Diyanet Foundation, the Human Rights Association, the Turkish Youth Foundation, and the Furkan Foundation.

A closer examination of the data revealed that associations/foundations were not equally represented across the online media organizations. For example, considering the associations/foundations, most of the news about the IHH was published in *Milli Gazete* and *Yeni Şafak*. Yet none of the news about the IHH appeared in *Habertürk, Takvim, Vatan, or Yeni Mesaj*. News about those associations/foundations that closed after the coup attempt on July 15, 2016 appeared in most of

the media organizations but in Diken or Yeni Mesaj. Most of the news about the Anadolu Youth Association was in Milli Gazete (81%). There was no news about this association in Cumhuriyet, Habertürk, Sabah, Türkiye, Vatan, or Yeni Mesaj.

Considering the media organizations, Hürriyet, a highly circulated newspaper, published only 29 news (2.7%) about the top 10 associations/foundations. Hürriyet did not publish any news about the Turkish Maarif Foundation or the Türkiye Diyanet Foundation. Cumhuriyet, a non-conservative newspaper opposed to the governing party, published news about the IHH, the Ensar Foundation, the associations/foundations closed after the coup attempt on July 15, 2016, and the Aladağ Student Support Association, but it did not publish any news about the Anadolu Youth Association, the Turkish Maarif Foundation, the Türkiye Diyanet Foundation, or the Furkan Foundation. Milli Gazete, a conservative newspaper supporting the governing party, published mostly about the Turkish Youth Foundation, the IHH, and the Turkish Diyanet Foundation.

In addition, Takvim, a moderately circulated newspaper with an unclear political orientation, published news about the Turkish Maarif Foundation, the associations/foundations closed after the coup attempt on July 15, 2016, and the Aladağ Student Support Association. Takvim did not include news about the IHH, the Ensar Foundation, the Turkish Youth Foundation, or the Furkan Foundation. Diken, an online media outlet opposed to the governing party, included news about the Ensar Foundation, the Furkan Foundation, and the IHH, but did not include news about the Turkish Maarif Foundation, the Turkish Diyanet Foundation, or the associations/foundations closed after the coup attempt on July 15, 2016. Sputnik, an international media outlet with Turkish editions (*Sputnik*, *Al Jazeera*), published news about the top 10 associations/foundations, with the exception of the Turkish Diyanet Foundation.

Conclusion

This research showed that an NGO's area of interest has a decisive effect on its media visibility in Turkey. Associations/foundations with the highest media visibility are those dealing with educational issues. The media's political stance also affects which NGOs are visible in their news, e.g., most of the news about the IHH was published in conservative newspapers supporting the government, such as Milli Gazete, Yeni Şafak, and Türkiye. Yet, most of the news about the Human Rights Association was published in non-conservative newspapers opposing the governing party, such as Cumhuriyet and Evrensel.

This research also reveals that media publicity of NGOs is very low in Turkey. For the selected six-month period, there was news about only 1% of the NGOs, and only 1.19% of the total news was about the NGOs. Even newspapers with a high circulation, such as Hürriyet, Sabah, and Habertürk, published a limited number of news about the NGOs. This indicates that media organizations in Turkey play a very limited role in determining NGOs' access to society. However, media publicity of NGOs is important in Turkey, where people do not trust NGOs and where NGOs have inadequate financial resources. To maintain their democratic functions, NGOs should receive a significant amount of media publicity. Therefore, we suggest that NGOs in Turkey cooperate with media organizations to increase their publicity.

Kaynakça | References

- Andrews, K.T., & Caren, N. (2010). Making the news: Movement organizations, media attention, and the public agenda. *American Sociological Review*, 75(6), 841-866.
- Arvas, İ.S. (2011). Basında sosyal sorumluluk anlayışı bağlamında günümüz Türkiye'sindeki özdenetim uygulamaları. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(2), 82-92.
- Anheier, H. K. (2004). *Civil society: Measurement, evaluation, policy*. London: Earthscan.
- Bayramoğlu, A. (2001). *28 Şubat / Bir müdahalenin güncesi*. İstanbul: Birey Yayınları.
- Bikmen, F. (2006). *The landscape of philanthropy and civil society in Turkey: Key findings, reflections, and recommendations*. İstanbul: TÜSEV Publications.
- Coronel, S. (2001). *The role of media in deepening democracy*.
<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan010194.pdf> adresinden 15 Eylül 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Cottle, S., & Nolan, D. (2007). Global humanitarianism and the changing aid-media field: Everyone was dying for footage. *Journalism Studies*, 8(6), 862-878.
- Çaha, Ö. (2000). *Civil society in western Europe and Ottoman Empire: A comparative perspective*.
<http://www.liberaldt.org.tr/modules/printer.php?art=250> adresinden edinilmiştir.
- Çakmaklı, D. (2015). Active citizenship in Turkey: Learning citizenship in civil society organizations. *Citizenship Studies*, 19, 421-435.
- Çarkoğlu, A., & Aytaç, E. (2016). *Türkiye'de bireysel bağlılıklar ve hayırseverlik*. İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- Depeli, G. (2014). Anayasa yazım sürecine LGBT müdahilliğinin merkez medyadaki görünümü. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 18, 37-60.
- Deren Van Het Hof, S. (2014). The Media Publicity of NGOs In Turkey. *European Journal of Research on Social Studies*, 1(1), 108-114.
- Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı. (tarihsiz). *Dernekler Dairesi Başkanlığı*, <https://www.dernekler.gov.tr/AnasayfaLinkler/derneklerin-faaliyet-alanina-gore.aspx> adresinden 1 Ağustos 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Diamond, L. (1994). Rethinking civil society: Toward democratic consolidation. *Journal of Democracy*, 5, 4-17.
- Dondurucu, Z.B. (2014). *Sivil toplum kuruluşlarının sosyal medya üzerinden halkla ilişkiler çalışmaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul, İstanbul Üniversitesi.
- Goodhart, M. (2005). Civil society and the problem of global democracy. *Democratization*, 12(1), 1-21.
- Göle, N. (1994). Toward an autonomization of politics and civil society in Turkey. M. Heper ve A. Evin (Der.), *Politics in the Third Turkish Republic* içinde (ss. 213-222). Boulder, CO: Westview Press.

- Gole, N. (1996). Authoritarian secularism and Islamist politics: The case of Turkey. A. R. Norton (Der.), *Civil society in the Middle East* içinde (ss. 17-44). Leiden: E.J. Brill.
- Graber, D. (2003). The media and democracy: Beyond myths and stereotypes. *Annual Review of Political Science*, 6, 139-160.
- Greenberg, J., & Walters, D. (2004). Promoting philanthropy? News publicity and voluntary organizations in Canada. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 15(4), 383-404.
- Güran Yiğitbaşı, K. (2016). Medya ve mültecileri sivil toplum üzerinden okumak: Mülteci-Der örneği. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 53-76.
- Helmig, B., Spraul, K. & Tremp, K. (2012). Replication studies in nonprofit research: A generalization and extension of findings regarding the media publicity of nonprofit organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(3), 360-385.
- Heper, M. (1994). Transition to democracy in Turkey: Toward a new pattern. M. Heper ve A. Evin (Der.), *Politics in the Third Turkish Republic* içinde (ss. 13-20). Boulder, CO: Westview Press.
- Jacobs, R. N., & Glass, D. J. (2002). Media publicity and the voluntary sector: The case of nonprofit organizations in New York City. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 13(3), 235-252.
- Kadıoğlu, A. (2005). Civil society, Islam and democracy in Turkey: A study of three Islamic non-governmental organizations. *The Muslim World*, 95, 23-41.
- Karaoğlu, Y. (2016). *Sivil Toplum Kuruluşlarının sosyal medya kullanımı üzerine karşılaştırmalı bir inceleme*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Keane, J. (1998). *Civil society: Old images, new visions*. Stanford: Stanford University Press.
- Keyman, F. (2004). *Sivil toplum ve demokrasi konferansı yazıları No 3: Türkiye’de ve Avrupa’da sivil toplum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kılıç, D. (2005). Haber yapma sürecinin belirleyici unsurları ve basın ahlakı. *Selçuk İletişim*, 3(4), 130-141.
- Mardin, Ş. (1969). Power, civil society and culture in the Ottoman Empire. *Comparative Studies in Society and History* 11(3): 258-281.
- Mardin, Ş. (2002). Türk toplumunu inceleme aracı olarak “sivil toplum”. M. Türköne ve T. Önder (Der.), *Türkiye’de Toplum ve Siyaset* içinde (ss. 21-34). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nah, S. (2009). Media publicity and civil society: Nonprofit organizations, local newspapers and the internet in a Midwestern community. *Mass Communication and Society*, 13, 3-29.
- Onat, F. (2010). Bir halkla ilişkiler uygulama alanı olarak sosyal medya kullanımı: Sivil toplum örgütleri üzerine bir inceleme. *İletişim: Kuram ve Araştırma Dergisi*, 31, 103-121.
- Orza, A. (2012). *Media representation of non-governmental organizations*. Onur derecesi mezuniyeti tezi. Bulgaristan: American University of Bulgaria.
- Perez-Diaz, V. (1998). The public sphere and a European civil society. J. C. Alexander (Der.), *Real civil societies: Dilemmas of institutionalization* içinde (ss. 211- 238). London: Sage Publications.
- Plattner, M.C. (2012). Media and democracy: The long view. *Journal of Democracy*, 23(4), 62-73.
- Putnam, R. (1995). Bowling alone: America’s declining social capital. *Journal of Democracy*, 6, 65-78.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Roniger, L. (1998). Civil society, patronage, and democracy. J. C. Alexander (Der.), *Real civil societies: Dilemmas of institutionalization* içinde (ss. 66- 83). London: Sage Publications.
- Saatçioğlu, E. (2017). Sivil toplum örgütlerinin sosyal medya kullanımları: Greenpeace Türkiye Facebook sayfası örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 10(1), 158-187.
- Sztompka, P. (1998). Mistrusting civility: Predicament of a post-communist society. J. C. Alexander (Der.), *Real civil societies: Dilemmas of institutionalization* içinde (ss. 191-210). London: Sage Publications.
- Technical Assistance for Civil Society Organizations in Turkey (TACSO). (2011). *Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu*. İstanbul: TACSO.

- Tamir, Y. (1998). Revisiting the civic sphere. A. Gutmann (Der.), *Freedom of Association* içinde (ss. 214-238). New Jersey: Princeton University Press.
- Tılıç, D. (1998). *Utaniyorum Ama Gazeteciyim: Türkiye ve Yunanistan'da Gazetecilik*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tılıç, D. (2001). *2000'ler Türkiye'sinde Gazetecilik ve Medyayı Anlamak*. İstanbul: Su Yayınları.
- Tocqueville, A. (1988). *Democracy in America*. New York: Harper and Row.
- Toprak, B. (1996). Civil society in Turkey. A. R. Norton (Der.), *Civil society in the Middle East* içinde (ss. 87-118). Leiden: E.J. Brill.
- Tosun, G. (2001). *Demokratikleşme perspektifinden devlet-sivil toplum ilişkisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tunç, A. (2005). *Sivil toplum endeksi yan raporları: Sivil toplumun Türk mediasındaki yansması*. İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV). (2013). *Civil society monitoring report 2012: New constitution, public-CSO relations, volunteerism, freedom of association, Van Earthquake*. İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV). (2015). *Sivil toplum izleme raporu 2013-2014*. İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- Vakıfların Faaliyet Alanına Göre Dağılımı. (tarihsiz). *Vakıflar Genel Müdürlüğü*, <http://www.vgm.gov.tr/db/dosyalar/webicerik199.pdf> adresinden 1 Ağustos 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Yeni Vakıf Sayıları. (2017, 28 Temmuz). *Vakıflar Genel Müdürlüğü*, <http://www.vgm.gov.tr/db/dosyalar/webicerik194.pdf> adresinden 1 Ağustos 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Yıllara Göre Dernek Sayıları. (tarihsiz). *Dernekler Dairesi Başkanlığı*, <https://www.dernekler.gov.tr/tr/AnasayfaLinkler/yillara-gore-faal-dernek.aspx> adresinden 1 Ağustos 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Zurcher, E. J. (2004). Institution building in the Kemalist republic: The role of the People's Party. T. Atabaki ve E. J. Zurcher (Der.), *Men of order: Authoritarian modernization under Atatürk and Reza Shah* içinde (ss. 98-112). London: I. B.Tauris.